

EEN NIEUWE BEWONER DE KNOFLOOKPAD

HET MERKSKE ALS REDDINGSBOEI VOOR VLAANDERENS ZELDZAAMSTE AMFIBIE

Loïc van Doorn, Johan Auwerx, Bruno Picavet, Jeroen Speybroeck

De knoflookpad is perfect aangepast aan haar biotoop. Als echte graver heeft ze aangepaste knobbels op de achterpoten waarmee ze zich in een losse bodem snel achterwaarts kan ingraven. Een makkelijk vergraafbare bodem is noodzakelijk voor deze soort, die een groot deel van de tijd veilig onder de grond doorbrengt en hierdoor niet snel opgemerkt wordt.

In het voorjaar gaat de knoflookpad op zoek naar poelen, vijvers en andere stilstaande wateren, waar ze slechts enkele weken in doorbrengt. Door hun kenmerkende, vrij stille roep lokken mannetjes vrouwtjes in de waterplas. Tijdens de paring worden eisnoeren afgezet rond onderwatervegetatie. Geen meterslange dunne strengen zoals bij de gewone pad, maar kortere, dikke snoeren waarin meer dan 2000 eieren kunnen zitten.

Na de ontluiking van de eieren hebben de larven nog een lange weg te gaan. Knoflookpadlarven worden namelijk behoorlijk groot, soms tot wel 15 cm. Dergelijke grote larven hebben veel voedsel nodig en een poel die voldoende lang water houdt. Zo kunnen de larven tot in de zomer groeien, voordat ze metamorfoser en hun landleven aanvatten. Daardoor vindt de soort niet haar typische voortplantingshabitat in arme en zure vennen in heidegebieden, maar zoekt ze de, in Vlaanderen zeldzaam geworden combinatie van voedselrijk water en een omliggende landhabitat met een open, schrale en vergraafbare bodem op.

Ook de kleinschalige landbouw, waarbij veedrinkpoelen en akkertjes met eerder laagblijvende en iets ijlere teelten elkaar afwisselen is door intensivering en schaalvergroting verdwenen uit ons landschap. Van nature is de knoflookpad eigenlijk een rivier- of beekbegeleidende soort, waarbij rivierprocessen zoals duinvorming en overstromingsvlakten oorspronkelijk haar leefgebied vormden. Natuurlijke rivierprocessen hebben echter geen plaats meer in ons huidig landschap, waardoor de knoflookpad in Vlaanderen ternaauwernood kan overleven in slechts twee vijver- en poelencomplexen.

In **het Merkske** vinden we de kieskeurige combinatie van water- en landhabitat van de knoflookpad in de talrijke poelen en de omringende mozaïek aan kruidenrijke graslanden en akkers die het gebied typeren.

Bovendien worden de poelen amfibievriendelijk beheerd en zijn ze visvrij. Dit is cruciaal voor de predatiegevoelige larven van de knoflookpad. In Nederland, waar de knoflookpad kampt met vergelijkbare problemen voor haar voortbestaan, is de Noord-Brabantse kant van het Merkske gunstig bevonden voor deze soort. Hier werden enkele jaren geleden dan ook al knoflookpadden uitgezet. Om op termijn een gezonde populatie te bekomen is het belangrijk een populatie op landschapsschaal uit te bouwen, met voldoende individuen in verschillende leefgebieden die onderling verbonden

Deels ingegraven
volwassen knoflookpad

Lerve van de Knoflookpad
foto: Wim Verschraegen

zijn door een landschap waar de soort zich makkelijk doorheen kan verplaatsen. In opdracht van het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) is het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) gestart met een ex situ kweekprogramma om in Vlaanderen de knoflookpad uitsterven te behoeden. Het INBO heeft in het voorjaar van 2020 ruim 5500 opgekweekte larven van de knoflookpad vrijgelaten in het Merkske, verdeeld over vijf poelen in Wortel en zeven in Zondereigen. In het Merkske is ervoor gekozen om larven van de kleine populatie knoflookpadden in Peer (Limburg) uit te zetten. Op deze manier kunnen we deze bedreigde populatie veiligstellen door het genetisch materiaal in een geschikt gebied in te brengen. De eisnoeren zijn in het voorjaar verzameld en in de gespecialiseerde kweekfaciliteiten van het INBO in Linkebeek met de beste zorgen opgekweekt tot

grote larven, waardoor sterfte tijdens de kwetsbare eerste maanden sterk gereduceerd wordt. Naast een veel hogere overleving zorgt het uitzetten van grote larven ervoor dat de dieren de binding met de toekomstige voortplantingspoelen meekrijgen tijdens de laatste fase van hun waterleven en eens ze volwassen zijn zullen terugkeren naar deze voor hun voortplanting geschikte wateren. Na de uitzet was het bang afwachten, maar vorige zomer zijn de eerste gezonde juveniele knoflookpadjes gezien op de speciaal aangelegde omgewoelde stukken grond, wat hoop biedt voor deze zeldzame gravertjes in Vlaanderen. De bedoeling is om het uitzetten van larven in de geselecteerde poelen de komende jaren te herhalen, om op deze manier een natuurlijke populatieopbouw te bekomen. Hierna zullen de knoflookpadden in het Merkske het zelf moeten redden.

Uitzet van de knoflookpadlarven in het Merkske. De eieren zijn in het voorjaar van 2020 verzameld in de twee laatste Vlaamse knoflookpadpopulaties en opgekweekt door het INBO te Linkebeek